

Ομιλία του Κοσμήτορα της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ στην τελετή απονομής διπλωμάτων των αποφοίτων του 2015

Κύριε πρύτανη, κύριε Πρόεδρε του ΣΠΜΕ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αγαπητοί μας απόφοιτοι, αγαπητοί φοιτητές και φοιτήτριες, αγαπητοί γονείς και συγγενείς των παιδιών μας,

Εκ μέρους της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών του ΕΜΠ σας καλωσορίζω στη σημερινή μας γιορτή, τη γιορτή των αποφοίτων μας και των οικογενειών τους, αλλά και της Σχολής μας και του ΕΜΠ. Το δίπλωμα που σε λίγο θα πάρουν οι νέοι μας απόφοιτοι αποκρυσταλλώνει τον πολυετή τους μόχθο, αρχικά για την εισαγωγή σε μια δύσκολη Σχολή και στη συνέχεια για την επιτυχή ολοκλήρωση των απαιτητικών σπουδών σ' αυτή. Αλλά το δίπλωμα σηματοδοτεί και την αρχή της επαγγελματικής ζωής, που ελπίζω και εύχομαι να είναι δημιουργική για όλους τους αποφοίτους μας και να συμβάλει θετικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, και έξω απ' αυτήν.

Πρόκειται για ένα ισχυρό δίπλωμα. Μπορώ να σας διαβεβαιώσω γι' αυτό, αφού και εγώ είμαι ένας διπλωματούχος της ίδιας Σχολής και χρησιμοποιώ για 38 χρόνια τις γνώσεις και τα εφόδια που αυτό το δίπλωμα αντιπροσωπεύει. Ασφαλώς πολλά έχουν αλλάξει από εκείνα τα χρόνια που εγώ τελείωνα το Πολυτεχνείο. Αρχικώς παρατηρούσα με ικανοποίηση τη συνεχή άνοδο στο επίπεδο απασχόλησης των μηχανικών. Από τον μηχανικό των μικροέργων —κυρίως της οικοδομής— βαδίζαμε προς τον μηχανικό των μεγάλων έργων υποδομής, για τα οποία υπήρχε —και ακόμη υπάρχει— καθυστέρηση στη χώρα μας. Παράλληλα, νέα πεδία, όπως αυτά της διαχείρισης τεχνολογικών συστημάτων, των περιβαλλοντικών τεχνολογιών, των νέων τεχνολογιών σε υλικά και σε ενεργειακά συστήματα, και της σχέσης ανάπτυξης και περιβάλλοντος, διεύρυναν συνεχώς τον επαγγελματικό ορίζοντα του μηχανικού —ιδίως του πολιτικού μηχανικού. Με αυτές τις ευνοϊκές συγκυρίες, στο κοντινό παρελθόν, το δίπλωμα της Σχολής μας έφτανε για να εξασφαλίσει άμεση εύρεση εργασίας.

Δυστυχώς την ακμή την ακολούθησε η πρόσφατη γενικευμένη κρίση στη χώρα μας, μια κρίση που μεταξύ άλλων αύξησε το ποσοστό ανεργίας στις νέες ηλικίες στο 58% κατά μέσο όρο, και που δεν έχει αφήσει ανεπηρέαστους και τους αποφοίτους μας. Αλλά και η ίδια η Σχολή έχει επηρεαστεί αρνητικά. Το καθηγητικό προσωπικό μειώνεται αριθμητικά και δεν ανανεώνεται ηλικιακά. Συνολικά η Σχολή αριθμεί πάνω από 40 κενές θέσεις διδασκόντων. Ο προϋπολογισμός της Σχολής έχει μειωθεί κατά 90% σε σχέση με το επίπεδο πριν μια εξαετία, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε πια να συντηρούμε και να διατηρούμε σε ποιοτικό επίπεδο τις εγκαταστάσεις μας. Αλλά χειρότερες είναι οι επιπτώσεις στο θεσμικό επίπεδο: Οι κατ' έτος ή διετία αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, επέτειναν τα προβλήματα και δημιούργησαν αστάθεια και συχνά χάος στις ακαδημαϊκές λειτουργίες μας. Τέλος, με το σύστημα των μαζικών μετεγγραφών, τα προηγούμενα χρόνια αυξήθηκε ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών, υπερβαίνοντας κατά πολύ τις δυνατότητες της Σχολής.

Η κρίση εξελίσσεται σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, η χώρα μας και η κοινωνία μας αποδείχθηκαν οι πλέον ευάλωτες παγκοσμίως. Αποτύχαμε και εξακολουθούμε να αποτυγχάνουμε θεαματικά στη διαχείριση της κρίσης. Αν ήθελα να συνοψίσω σε μία μόνο λέξη το πεδίο της αποτυχίας μας, θα έλεγα ότι αποτύχαμε στη *δημοκρατία*. Και είναι οξύμωρο γιατί και η έννοια και η λέξη έχουν γεννηθεί σε αυτόν εδώ τον τόπο. Το τι είναι δημοκρατία μας το λέει αυθεντικά ο Περικλής στον Επιτάφιο του, όπως μας τον παραδίδει ο Θουκυδίδης στην *Ιστορία* του. Παραθέτω το χωρίο 2.37 παραλείποντας κάποιες φράσεις για συντομία:

καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ’ ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκίμει, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ’ ἀρετῆς προτιμᾶται [...]. ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ’ ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι’ ὀργῆς τὸν πέλας [...]. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ’ ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνῃ ὁμολογουμένην φέρουσιν.

Αφιέρωσα λίγο χρόνο στη μελέτη αυτού του χωρίου και ελπίζω να μου επιτρέψετε να σας παρουσιάσω τη δική μου μετάφραση, παρόλο που είμαι πολιτικός μηχανικός, δηλαδή κατά τεκμήριο μη ειδικός. Για τη μετάφραση χρησιμοποίησα κατά σειρά προτεραιότητας τις ερμηνευτικές σημειώσεις του E.C. Marchant (1891), την αγγλική μετάφραση του Benjamin Jowett (1881) και τις ελληνικές μεταφράσεις του Ελευθερίου Βενιζέλου, της Έλλης Λαμπρίδη και την πιο πρόσφατη του N. M. Σκουτερόπουλου:

Και καλείται το πολίτευμά μας δημοκρατία, επειδή η διοίκηση είναι ευθύνη όχι των λίγων αλλά των πολλών. Σύμφωνα με τους νόμους εξασφαλίζεται σε όλους ισότητα ως προς την προστασία των ιδιωτικών συμφερόντων, αλλά σχετικά με το κοινό συμφέρον, καθένας πολίτης προτιμάται στα δημόσια αξιώματα, όχι με βάση τη κοινωνική τάξη του, αλλά για την προσωπική του αξία στον κλάδο που διακρίνεται. [...] Στον δημόσιο βίο μας συμπεριφερόμαστε ως ελεύθεροι άνθρωποι και στις μεταξύ μας καθημερινές σχέσεις χωρίς καχυποψία ή οργή προς τον πλησίον [...]. Αλλ' ενώ στις ιδιωτικές μας σχέσεις αποφεύγουμε να ενοχλούμε ο ένας τον άλλον, στον δημόσιο βίο μας δεν παρανομούμε, από σεβασμό προς τις αρχές και τους νόμους, και μάλιστα εκείνους που έχουν θεσπισθεί για την προστασία των αδικούμενων, αλλά και εκείνους που, αν και άγραφοι, φέρνουν ομολογουμένως αίσχυνη.

Με λίγα λόγια η δημοκρατία είναι ισότητα και ελευθερία, αλλά δεν είναι μόνο αυτά — και κυρίως δεν είναι απλώς ζήτημα νομικού τύπου ή διαδικασιών. Σύμφωνα με τον ορισμό του Περικλή, γίνεται απολύτως σαφές ότι η μη ανάληψη συλλογικών ευθυνών, η αναξιοκρατία, η έλλειψη σεβασμού προς τον άλλον που αποτελεί και την προϋπόθεση της συνεργασίας, η ασέβεια προς τις αρχές και τους νόμους, και η αναισχυντία στην τήρηση των ηθών, όλα

αυτά είναι αντίθετα στην έννοια της δημοκρατίας. Και δυστυχώς η ελληνική κοινωνία διακρίνεται για την υιοθέτηση όλων αυτών των συμπεριφορών που είναι αντίθετες στη δημοκρατία, ή, μονολεκτικά, αντιδημοκρατικές.

Η Σχολή μας δεν είναι απαλλαγμένη από αντιδημοκρατικές συμπεριφορές, όπως δείχνουν για παράδειγμα οι καταλήψεις φοιτητών, η ασέβεια προς τις πανεπιστημιακές αρχές και τους νόμους του κράτους, η περιφρόνηση της συνεργασίας από καθηγητές και πολλά άλλα. Θα έλεγα μάλιστα ότι οι αντιδημοκρατικές συμπεριφορές είναι πολύ μεγαλύτερο πρόβλημα της Σχολής μας απ' όλα όσα προανέφερα, εμποδίζοντας κάθε βήμα προς την πρόοδο.

Παρ' όλα αυτά, πολλοί από την κοινότητα της Σχολής μας, καθηγητές, εργαστηριακό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό, φοιτητές και απόφοιτοί μας, έχουν αντισταθεί σθεναρά και αποτελεσματικά, κάνοντας έτσι τη Σχολή μας ξεχωριστή μέσα και έξω απ' την Ελλάδα. Μέσα στο γενικό χάος της χώρας μας, η Σχολή, παρόλα τα προβλήματά της, αναδείχθηκε σε μια απρόσβλητη νησίδα υψηλών στόχων και ποιοτικών επιτευγμάτων. Και η ανάδειξη μιας τέτοιας νησίδας είναι, νομίζω, ό,τι καλύτερο μπορεί να κάνει μια κοινότητα μέσα σε μια ευρεία και βαθιά κρίση.

Η νησίδα μας έχει κερδίσει την αναγνώριση και τη διάκριση και στο διεθνή χώρο. Η κατάταξη των πανεπιστημίων κατά θεματική περιοχή από τον Οργανισμό QS για το 2016 ανέδειξε για τέταρτη συνεχή χρονιά τις υψηλές επιδόσεις της Σχολής μας, κατατάσσοντάς τη στις 50 πρώτες παγκοσμίως και την 8η στην Ευρώπη. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι το πιο δυνατό μας «χαρτί» είναι η παραγωγή και αναγνώριση του ερευνητικού έργου μας: πράγματι, η Σχολή μας ξεπερνά πανεπιστήμια που διεθνώς θεωρούνται ορόσημα ως προς αυτό το κριτήριο. Καμιά άλλη Σχολή της χώρας δεν έχει τόσο καλές επιδόσεις. Είμαστε περήφανοι γι' αυτές τις περγαμνές, που δείχνουν πως κάνουμε το καθήκον μας με συνέπεια στην ιστορία της Σχολής, της αρχαιότερης Σχολής Μηχανικών της χώρας που ιδρύθηκε το 1887. Αυτόν τον δρόμο της γνώσης, της δουλειάς, της άμιλλας και της αριστείας θα εξακολουθήσουμε να βαδίζουμε. Στη Σχολή μας διαθέτουμε την κρίσιμη μάζα που δεν συμβιβάζεται με την μετριότητα, με την ισοπέδωση και με τον εξισωτισμό που τραβάει όλους προς τα κάτω. Την κρίσιμη μάζα που επιζητεί και εμπεδώνει την αξιοκρατία, προωθώντας έτσι και τη δημοκρατία, και οδηγώντας όλη την κοινωνία στην πρόοδο.

Αγαπητοί μας απόφοιτοι, αγαπητά μας πνευματικά παιδιά,

Προσπάθησα να αποφύγω τον πειρασμό των άμεσων παραινήσεων και νουθεσιών του δασκάλου προς τον μαθητή. Κλείνοντας, όμως, θα ήθελα να αναφέρω λίγα απ' όσα έμαθα στα 38 χρόνια της επαγγελματικής μου ζωής. Το αν θα τα θεωρήσετε χρήσιμα και θα τα υιοθετήσετε θα το κρίνετε εσείς.

- Ξεκίνησα αμήχανος και φοβισμένος για το μέλλον μου, αλλά σύντομα έμαθα ότι η ζωή προσφέρει πολλές ευκαιρίες και ότι πρέπει κανείς να καλλιεργεί την ωριμότητα να τις επιζητεί, να τις διακρίνει και να τις αξιοποιεί. Αλλά κι αν μερικές τις χάσει, δεν πειράζει γιατί η ζωή θα προσφέρει κι άλλες.

- Έμαθα επίσης ότι η ζωή ανταμείβει την προσπάθεια, την εργατικότητα, τη συνεργασιμότητα, τη συνέπεια και την προσφορά στο κοινωνικό σύνολο.
- Ιδιαίτερα εκτίμησα την αξία της συνεργασίας και κατάλαβα ότι η έλλειψή της αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα μας και πηγή δεινών.
- Κατάλαβα ότι ο σεβασμός των κοινωνικών και ηθικών αξιών είναι πιο πολύτιμος από τις πρόσκαιρες απολαβές.
- Έμαθα ότι η γνώση δεν έχει όρια και ότι δεν παγιώνεται. Έτσι, κατάλαβα ότι πρέπει να αποφεύγω τον δογματισμό, τη ρετσέτα, την προσκόλληση σε στερεότυπα.
- Έμαθα ότι η μάθηση είναι μια διαρκής διαδικασία. Δεν τελειώνει με την αποφοίτηση, αλλά προχωρεί παράλληλα με την εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας.
- Κατάλαβα ότι το αντικείμενο του πολιτικού μηχανικού είναι εξαιρετικά ευρύ και ανοιχτό. Το αντικείμενο συνυφίνεται με την επίλυση πραγματικών προβλημάτων και ειδικότερα των προβλημάτων που σχετίζονται με το φυσικό και δομημένο περιβάλλον.
- Εκτίμησα τον ορθολογισμό, που διέπει τη μεθοδολογική προσέγγιση του μηχανικού, ως βάση μελέτης και επίλυσης προβλημάτων με καθολικό πεδίο εφαρμογής.
- Συνειδητοποίησα ότι το επάγγελμα του μηχανικού είναι σύμφυτο με υψηλές ευθύνες, αλλά και ότι η ανάληψη ευθυνών έχει μεγάλη κοινωνική αξία.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω το προσωπικό της Γραμματείας για την οργάνωση της σημερινής γιορτής.

Αγαπητοί μας απόφοιτοι, σας συγχαίρω και σας εύχομαι καλή συνέχεια στην επαγγελματική και την προσωπική σας ζωή, και καλή τύχη!

Δημήτρης Κουτσογιάννης

Κοσμήτορας, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών ΕΜΠ

11/12/13-6-2016